

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

GRAFIČKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

Nika Vojvodić

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

GRAFIČKI FAKULTET

Smjer: Tehničko-tehnološki

ZAVRŠNI RAD

MODULACIJA SVJETLOSTI U PORTRETNOJ FOTOGRAFIJI PRI PRIRODNOJ SVJETLOSTI

Mentor:

Doc. dr. sc. Miroslav Mikota

Student:

Nika Vojvodić

Zagreb, 2019.

SAŽETAK

Svjetlost je temelj fotografije, raščlani li se sama riječ fotografija, dolazi se do prijevoda „pisanje svjetlom“. Prirodna svjetlost, za razliku od studijske rasvjete, ne omogućava potpunu kontrolu i vladanje uvjetima, ali nudi mnogobrojne kreativne mogućnosti izražavanja kroz portretnu fotografiju kojom se ovaj rad i bavi. Također, cilj portreta nije napraviti mapu lica ili površnu sličnost već prenijeti suštinu osobe na fotografiju, ne pokazati izgled osobe, nego njezin karakter i emocije.

Teorijski dio uvodi čitatelja u osnovne tehničke zahtjeve portretne fotografije kao što su kompozicija, ekspozicija i izbor opreme. Osim toga, objašnjava temeljne postavke prirodne svjetlosti, njene oblike i varijacije. Spomenuta su i dva poznata portretna fotografa. Radi lakšeg shvaćanja u svakom su dijelu priložene fotografije kao primjeri.

Rad će sadržavati priložene autorske fotografije u svrhu boljeg ilustriranja povezanosti modularane svjetlosti i portretne fotografije.

Ključne riječi: fotografija, portret, prirodna svjetlost

ABSTRACT

Light is considered the foundation of photography, if the word itself can be translated as "writing with light". Natural light, unlike studio lighting, does not allow complete control and management of the conditions, but offers many creative possibilities of expression through portrait photography that this work deals with. Also, the goal of the portrait is not to make a face map or mimic resemblance, but to convey the essence of the person in the photo, not to show the appearance of the person, but their character and emotions.

The theoretical part introduces the reader to the basic technical requirements of portrait photography such as composition, exposure and choice of equipment. In addition, it explains the basic settings of natural light, its forms and variations. Two famous portrait photographers were also mentioned. For ease of reference, each section is accompanied by photographs as examples.

The work will include copyrighted photographs to better illustrate the relationship between modulated light and portrait photography.

Key words: photography, portrait, natural light

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKI DIO	3
2.1. PORTRETNA FOTOGRAFIJA	3
2.1.1. Kompozicija.....	3
2.1.2. Ekspozicija.....	5
2.1.3. Izbor opreme	7
2.2. PRIRODNA SVJETLOST.....	9
2.2.1. Tvrda svjetlost.....	9
2.2.2. Meka svjetlost	11
2.2.3. Crno bijelo ili u boji.....	13
2.3. POZNATI FOTOGRAFI PORTRETA.....	15
2.3.1. Steve McCurry.....	15
2.3.2. Peter Lindbergh.....	17
3. PRAKTIČNI DIO.....	19
3.1. OPREMA	19
3.2. AUTORSKE FOTOGRAFIJE	20
3.2.1. Klasični fotografski aparat.....	20
3.2.2. Digitalni fotografski aparat.....	21
4. RASPRAVA.....	29
5. ZAKLJUČAK.....	30
6. LITERATURA	31

1. UVOD

Portretna fotografija je vrlo širok pojam, a najčešće obuhvaća prikaz nekog čovjeka ili skupine ljudi. Dobar portret prenosi informacije o osobi koja je fotografirana, njenim osjećajima i raspoloženju u trenutku fotografiranja. Kroz zadana tehnička „pravila“ fotograf nastoji uhvatiti suštinu osobe, prikazati njezinu osobnost, a ne samo napraviti fotografiju njezina lica, profila ili slično. Uz dobro poznavanje profesionalne opreme, ali i razumijevanje same fotografije i subjekta na fotografiji, fotograf stvara konačnu fotografiju - koja je zanimljiva i kvalitetna, a i samom subjektu će se svidjeti.

Louis Daguerre, koji je zapamćen svojim izumom dagerotipije, prethodnika fotografskog aparata, vlasnik je prve fotografije (slika 1) na kojoj se nalazi ljudsko biće, nastale 1838. godine, iako se ta fotografija ne može okarakterizirati kao portretna.

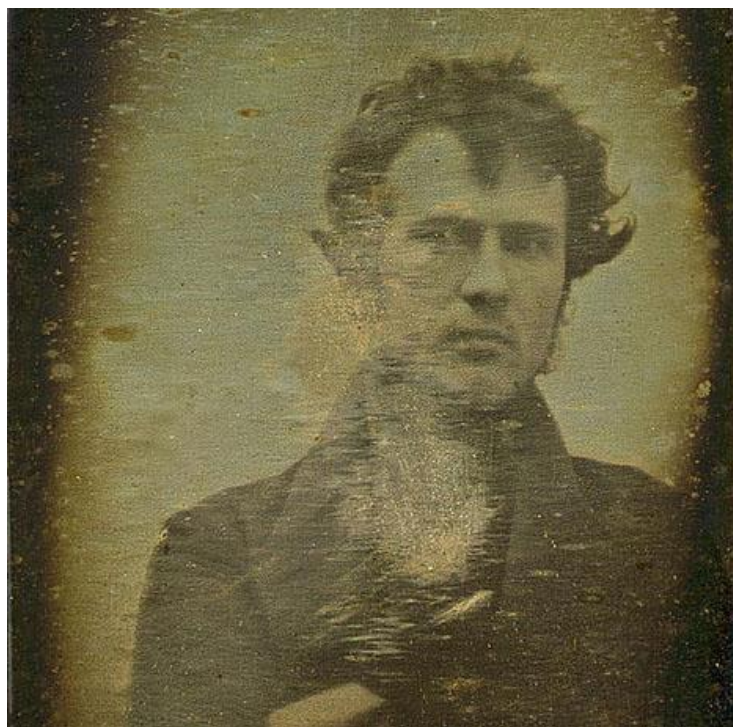

Slika 1: “Boulevard du Temple”, Louis Daguerre, 1838.

(Izvor: <https://allthatsinteresting.com/louis-daguerre-oldest-photograph>)

Godine 1839., godinu dana nakon što je napravljena prva fotografija s ljudskim bićem, pionir fotografije Robert Cornelius napravio je prvi portret ljudskog bića [1]. Prvi portret ujedno je i prvi autoportret (slika 2). Fotografija je nastala tako što je sam Robert

postavio fotografski aparat te nakon što je uklonio poklopac leće utrčao u kadar i sjedio ispred fotografskog aparata malo dulje od minute prije nego je ponovno prekrivio leću. Ova se fotografija smatra i prvom uspješnom fotografijom ljudskog bića.

Slika 2: Robert Cornelius, Autoportret, 1839.

(Izvor: <https://petapixel.com/2011/07/19/the-first-self-portrait-photo-ever-made/>)

Snimanje odličnih fotografija manje zahtijeva tehničku stručnost, a puno više savladavanje najvrjednijeg dijela opreme, očiju promatrača odnosno fotografa jer portretne fotografije osim što puno govore o osobi na fotografiji, puno govore i o osobi iza objektiva.

Portret je jedan od najčešćih motiva amaterske fotografije što nikako ne znači da ga trebamo podcijeniti. Sva pravila koja vrijede za portretnu fotografiju ne garantiraju da će fotograf snimiti kvalitetnu fotografiju koja će se svidjeti osobi na njoj, njemu samom pa ni ostalim promatračima. Glavno pravilo portretne fotografije jest da fotograf mora potaknuti svoju kreativnost, pri čemu neće samo fotografirati osobu, već ispričati priču o osobi tom fotografijom.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. PORTRETNA FOTOGRAFIJA

Portret, u likovnim umjetnostima (slikarstvu, kiparstvu, grafici) i fotografiji, predstavlja prikaz određene osobe s pripadajućim fizičkim obilježjima i psihičkim izrazom. Portret može prikazivati samo lice ili glavu (profil, poluprofil, tri četvrtine profila, en face), poprsje, lik do koljena ili cijelu figuru. Po formalno-sadržajnom značenju može biti reprezentativan ili intiman. Osim tzv. dvostrukog portreta s dvjema prikazanim osobama, postoje skupni te intimni obiteljski portreti s većim brojem osoba. U autoportretu umjetnik prikazuje svoj lik, koji često kombinira sa skupnim ili obiteljskim portretom [2].

2.1.1. Kompozicija

Zadatak kompozicije je na fotografiji stvoriti red, odnosno uskladiti elemente kako bi oni stvorili jedinstvenu cjelinu koja će pritom privući promatračevu pažnju, zadržati je i prenijeti željenu poruku. Bit kompozicije nije u stvaranju fotografija koje izgledaju dobro, nego u stvaranju fotografija za koje sam fotograf osjeća da su dobre. Može se smatrati temeljem fotografije, koji baš poput temelja zgrade mora biti snažan.

Postoje pravila, vjerojatno poznata većini fotografa, ali ona zapravo nisu pravila, više su poput smjernica koje fotograf može slobodno slijediti ili ih potpuno zanemariti. Zapravo, kada je predmet fotografiranja raznolik poput ljudi, postoji samo jedno pravilo kojeg se treba pridržavati - vjerovati svom vizualnom instinktu. Ponekad vizualni instinkt može dovesti fotografa do kompozicije koja ne slijedi jasno definirana pravila ili do situacije u kojoj pravila jednostavno nisu primjenjiva pri čemu oba ishoda mogu biti podjednako uspješna.

Dokaz da se za prikaz individualnosti osobe u portretnoj fotografiji ne treba držati pravila je fotograf Arnold Newman. Na njegovoj je fotografiji (slika 3) kompozitor Igor Stravinsky smješten na sam rub okvira kako bi se pažnja promatrača usmjerila na njegov klavir.

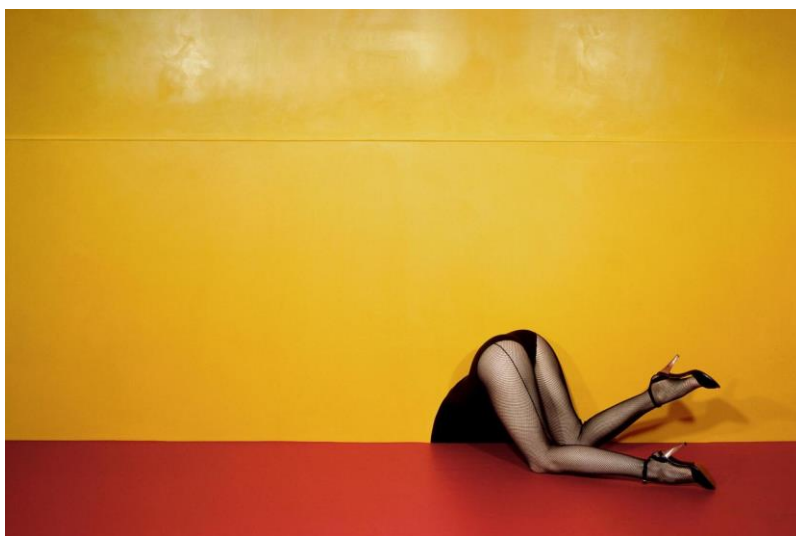

Slika 3: Arnold Newman, Russian composer Igor Stravinsky, 1946.

(Izvor: <https://www.moma.org/collection/works/55329>)

Kompozicijsko pravilo nastalo davno prije pojave fotografije kakvu danas poznajemo je „pravilo trećina“, a koristilo se kao kompozicijska tehnika u likovnoj umjetnosti. Radi se o pojednostavljenoj verziji još od antičkih vremena poznatog pravila „zlatnog reza“. Pravilo trećina nalaže da je fotografiju potrebno podijeliti na devet jednakih dijelova tako da se vertikalna i horizontalna strana fotografije podijele sa po dvije crte, odnosno na po tri dijela, čime se dobije devet jednakih pravokutnika i četiri točke sjecišta. Upravo te linije i točke sjecišta su dijelovi fotografije na kojima bi se trebali nalaziti njeni ključni elementi (slika 4). Teorija sugerira da ako su točke interesa, odnosno ključni elementi fotografije postavljeni na točke sjecišta ili duž linija, fotografija postaje uravnoteženija i omogućava promatraču bolju interakciju s njom.

Slika 4: Guy Bourdin, Charles Jourdan campaign, 1979.

(Izvor: <https://www.rencontres-arles.com/en/expositions/view/848/guy-bourdin>)

Fotografija (slika 5) koja krajnje ispravno koristi više od jednog pravila zasigurno je ona Eda Clarka, nastala 1945. godine za vrijeme sprovoda predsjednika Franklina D. Roosevelta, dok mu na svojoj harmonici počast odaje Graham Jackson. Sam Jackson smješten je na trećinu udaljenosti od lijevog ruba fotografije, dok mu je pogled na trećini od gornjeg ruba fotografije – pravilo trećina. Desno od njega, fotograf ostavlja dovoljno prostora što omogućava njegovom pogledu da se kreće kroz kadar – vodeća linija. On se nalazi ispred bijelog stupa koji stvara čist prostor, naspram ostatka fotografije – okvir unutar okvira.

Slika 5: Ed Clark, Navy bandsman Graham Jackson, 1945.

(Izvor: <https://time.com/3764064/mourning-fdr-in-a-classic-photo-the-face-of-a-nations-loss/>)

2.1.2. Ekspozicija

Ekspozicija u fotografskoj tehnici označava izlaganje fotoosjetljivog materijala svjetlosti. Otvor objektiva, dubina polja, brzina zatvarača, vrijeme eksponiranja i ISO osjetljivost su parametri usko povezani s pojmom „ekspozicija“.

Otvor objektiva (slika 6) je u stvarnosti otvor u objektivu koji se može povećati (propušta više svjetla) odabirom malog f-broja, ili smanjiti (propušta manje svjetla) odabirom visokog f-broja. Otvor objektiva je izuzetno bitan kod fotografiranja ljudi jer kontrolira dubinu polja. Nizak f-broj stvara malu dubinu polja što znači da će manji dio fotografije biti „u fokusu“. Mala dubina polja omogućit će fotografu bolje isticanje

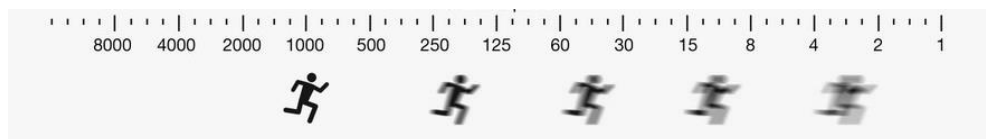
motiva. Visoki f-broj stvara veliku dubinu polja što znači da će veći dio fotografije biti „u fokusu“, što skreće pozornost na pozadinu i okruženje motiva, što u većini slučajeva kod portretne fotografije nije poželjno.

Slika 6: Razni otvori objektivna

(Izvor: <https://photographylife.com/what-is-aperture-in-photography>)

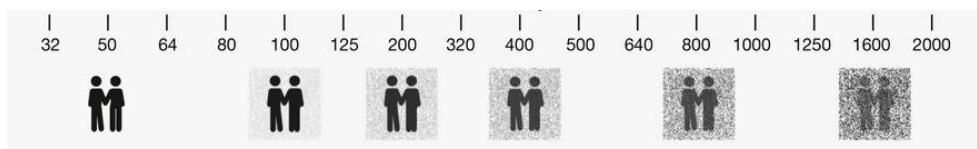
Brzina zatvarača (slika 7) predstavlja vrijeme u kojem svjetlost ulazi u fotografski aparat, odnosno pada na fotoosjetljivi materijal. Sporije brzine zatvarača bilježe više kretanja, jer je zatvarač dulje otvoren, što omogućuje prikaz vidljivog pokreta na fotografiji i fotografija se doima „mutnom“. Veće brzine zatvarača hvataju manje pokreta, jer se zatvarač vrlo brzo otvara i zatvara, što omogućava zamrzavanje eventualnog pomaka motiva.

Slika 7: Brzina zatvarača

(Izvor: <https://www.procamera-app.com/en/blog/shutter-iso-priority-in-procamera/>)

ISO osjetljivost (slika 8) kontrolira koliko je fotografski aparat osjetljiv na svjetlo. Što je viša vrijednost ISO parametra, fotografski je aparat osjetljiviji, što znači da fotografskom aparatu treba manje svjetla za postizanje ispravne ekspozicije. Drugim riječima, povećanjem ISO osjetljivosti moguće je koristiti veće brzine zatvarača i manji otvor blende, što je poželjno pri fotografiranju ljudi.

Slika 8: ISO osjetljivost

(Izvor: <https://www.procamera-app.com/en/blog/shutter-iso-priority-in-procamera/>)

2.1.3. Izbor opreme

Kako su fotografski aparati postajali manji, „svijet fotografije“ postajao je sve veći. U svijetu u kojem velika većina fotografa koristi digitalne fotografske aparate raste broj fotografa koji su zainteresirani za klasičnu fotografiju. Ali zašto bi bilo tko, u vremenu tehnološkog konformizma, želio snimati s klasičnim fotografskim aparatom? Mnogi će reći da je snimanje s filmom mnogo osobnije i ugodnije iskustvo, ali ta odluka je u potpunosti na fotografu.

Danas mnogi fotografi troše puno vremena na naknadnu obradu fotografije da bi dobili „osjećaj“ filma. Tu je definitivno i svojstvo filma koje je nemoguće opisati samo riječima, što ne znači da su fotografije snimljene klasičnim fotografskim aparatom bolje od digitalnih, već jednostavno drugačije. Dakle, najlakši način za stvaranje dojma filma je koristiti fotografski aparat na film [3].

Poznavanje karakteristika, mogućnosti i primjene fotografskog aparata i objektivna presudno je za snimanje najboljih fotografija koje mogu biti snimljene. Kada fotograf poznaje sve navedeno lako je odabrati opremu i iskoristiti ju za stvaranje fotografija koje je zamislio.

Osim "tijela" fotografskog aparata, drugi dio samog uređaja čini objektiv, što znači da je samo tijelo fotografskog aparata tek jedna "polovica" samog uređaja, a većina će se fotografa složiti da je objektiv daleko važniji dio fotografskog aparata. Najosnovnija podjela objektivna je prema njihovoj žarišnoj duljini. Prema tom kriteriju dijele se na: širokokutne, normalne i tele-objektive.

Širokokutne objektivne karakterizira kratka žarišna duljina od 35mm (ili manja) koja kao posljedicu ima širi kut snimanja. Dubinska oština im je velika. Zbog širokih kuteva snimanja na rubovima kadra često dolazi do deformacije fotografije. Isto tako, iako se zbog male minimalne udaljenosti izoštravanja motivu može prići vrlo blizu, to će za posljedicu imati deformaciju samog motiva. U portretnoj fotografiji širokokutni objektiv se mogu koristiti za snimanje ambijentalnog portreta gdje je naglasak na osobi i ambijentu jednako važan. Također, upotrebljavaju se i u svrhu iskrivljavanja fotografije za eksperimentiranje i humor.

Normalni objektivni imaju žarišnu duljinu koja je otprilike jednaka dijagonali filma, odnosno senzora. Normalni objektivni podrazumijevaju raspon od 35mm do 70mm (ili do čak 80mm). Čovjek gledajući jednim okom pokriva isti kut kao 50mm objektiv, dok

je vidno polje s dva oka jednako kutu koji pokriva 35mm objektiv. Normalne žarišne duljine daju realistične portrete, pa je to odličan izbor kod portretiranja ljudi.

Tele-objektivi koriste žarišne duljine od 70mm i na više. Koriste se za snimanje udaljenih objekata. Kut snimanja je uži od normalnog, a dubinska oštrina je sve manja porastom žarišne duljine. Portretni teleobjektivi (75mm do 150mm) imaju izrazito malu dubinsku oštrinu, što znači da je samo mali dio kadra u fokusu dok je veći dio zamućen. Fotografija snimljena takvim objektivom djeluje nježno i romantično pa se zbog toga koristi za portrete. Izdvajanjem objekta iz pozadine stavljamo naglasak na emocije i karakter osobe. Ekstremni teleobjektivi (200mm do 600mm) imaju još izraženije žarišne karakteristike, polje dubinske oštrine još je manje, a zamućenost još veća. Kada se snima takvim objektivom, snima se s veće udaljenosti i osoba nije svjesna da ju fotografiramo pa su reakcije na fotografiji prirodnije.

2.2. PRIRODNA SVJETLOST

Prirodna svjetlost je ona koja dolazi od sunca (dnevna) i mjeseca (noćna).

Svjetlost se ne može uhvatiti, ne može ju se pokupiti niti na nju naletjeti. Svjetlost je nematerijalna, ali za snimanje sjajnih fotografija potrebno je početi razmišljati o svjetlosti kao objektu – objektu sa neuhvatljivom snagom oblikovanja fotografija. Jedini način da fotograf nauči sve o svjetlosti jest da ju stalno promatra, bilo to s fotografskim aparatom u ruci ili bez.

Svjetlost daje oblik fizičkim stvarima, kao što su figura i karakteristike osobe na fotografiji. Ali i dodatno, svjetlost može otkrivati nešto manje opipljivo, kao što su osobnost ili raspoloženje. Svjetlost može biti laskava ili okrutna, intenzivna ili ublažena, konstantna ili promjenjiva. Sva ova svojstva utječu na raspoloženje portreta. Svjetlost nikada nije neutralna, uvijek sa sobom nosi određene implikacije.

Svim svojim oblicima i varijacijama, svjetlost se može podijeliti na dvije temeljne vrste: tvrdu i meku, pri čemu obje imaju određene osobine koje utječu na ukupno raspoloženje fotografije.

2.2.1. Tvrda svjetlost

Tvrda svjetlost dolazi iz jednog smjera i tipična je za intenzivnu sunčevu svjetlost koju je moguće dobiti sredinom dana. Zbog svog intenziteta, jedna od najčešćih osobina tvrde svjetlosti je visoki kontrast. Tvrda svjetlost uzrokuje da sve što se nađe direktno na njezinom putu postaje naglašeno, dok sve ostalo ostaje tamno. Kontrast stvoren tvrdom svjetlošću može biti korišten kako bismo naglasili ili pojednostavili kompoziciju fotografije. Sjene koje formira tvrda svjetlost stvaraju velike crne površine koje će zanemariti nepotrebne detalje, zbog čega se oči promatrača koncentriraju na ono naglašeno svjetlošću (slika 9).

Slika 9: Markus Jans, Josephine Skriver, Tush Summer 2012.

(Izvor: <https://www.fashiongonerogue.com/josephine-skriver-markus-jans-tush-summer-2012/>)

Tvrda svjetlost stvara dubinu na fotografiji. Sjene nam govore cijelu istinu o svjetlosti, pokazuju nam odakle dolazi i koliko je intenzivna. Jake sjene koje idu ruku pod ruku s tvrdom svjetlošću stvaraju dubinu i trodimenzionalnost.

Tvrda svjetlost je gruba i dramatična, stvara sjene i kontraste koji nemilosrdno otkrivaju sve, ali otvara vrata kreativnosti fotografa da s njom stvara razne inovativne motive i elemente (slika 10).

Slika 10: Emmanuel Giraud, Thibaud Charon

(Izvor: <https://photographymag.tn/people/portraits/portrait-photography-inspiration-thibaud-charon-by-emmanuel-giraud/>)

2.2.2. Meka svjetlost

Meka svjetlost je manje intenzivna i nju dobivamo najčešće od sunca koje tek izlazi ili zalazi, što znači da nema tako izražene podjele između naglašenih i tamnih dijelova fotografije. Meka svjetlost još uvijek stvara sjenu jer vrlo često dolazi iz jednog smjera, poput tvrde svjetlosti, ali sjene nisu ni približno tako mračne i dramatične. Za razliku od tvrde svjetlosti, kod meke je detalj i dalje vrlo vidljiv (slika 11). Ujednačeniji kontrast stvara nježnije i diskretnije fotografije. Za postizanje meke svjetlosti, fotograf mora izbjegavati izvore sjajnog, usmjerenog, nesmetanog sunčevog svjetla.

Zbog vrlo slabe ili nikakve sjene, što znači da kontrast skoro pa ne postoji, meka svjetlost može ostavljati dojam ravne fotografije, bez dimenzije. Kod takve ujednačene svjetlosti nema naglašenosti koja bi stvorila dubinu i privukla oko te ta jednolikost određuje da sama kompozicija mora privući promatračevo oko.

Meka svjetlost omogućava fotografu nježniji i suptilniji pristup te u pravilu imponira osobi na fotografiji. Portretni fotografi vole meku, difuznu svjetlost jer ona iscrtava oblik i karakteristike bez dramatičnih sjena, omekšava sve rubove i zaglađuje površine. Pri fotografiranju djece, u većini se slučajeva koristi meka svjetlost kako bi se istaknula dječja nježnost i nevinost što je s tvrdom svjetlošću gotovo nemoguće postići.

Slika 11: Alessio Albi

(Izvor: <http://www.fubiz.net/2018/07/16/alessio-albis-dramatic-and-romantic-universe/>)

2.2.3. Crno bijelo ili u boji

Boja je postala zadana vrijednost digitalne fotografije, a crno-bijela tehnika tek naknadna misao. Umjesto da snimaju u boji zato što motiv to zahtjeva, fotografi imaju tendenciju da to čine jer je tako postavljen njihov fotografski aparat. Odabir između crno-bijelog i boje uvjetovan je time koga fotografirate i na koji način. Boja oživljava ono što crno-bijelo prigušuje, crno-bijelo pojednostavljuje ono što boja komplicira, a gdje boja uznemirava, crno-bijelo stvara umjetnost.

Kada su boje izolirane unutar fotografskog okvira i postavljene naspram sivih nijansi pozadine, jednostavne stvari poput boje jakne, kose osobe ili nijanse ruža za usne mogu se transformirati u nešto apstraktno i izražajno. Tople nijanse simboliziraju pozitivnost. Nijansa fotografije je nešto čime fotograf može manipulirati kako bi prikazao upravo ono što želi. Čak i vrlo suptilna toplija ili hladnija nijansa bitno utječe na raspoloženje fotografije i na to kako je motiv predstavljen (slika 12).

Slika 12: Firat Meric, Catharina Zeitner, Elle Turkey July – August 2019.

(Izvor: <https://fashioneditorials.com/firat-meric-for-elle-turkey-with-catharina-zeitner/>)

Crna i bijela boja fotografiju vraćaju na njene osnovne elemente, svjetlost i tamu. Sukladno tome, kako crna i bijela boja leže na suprotnim krajevima raspona tonova, koristeći međutonove fotograf smanjuje kontrast na portretu. Suptilnost korištenja tonova, odnosno međutonova pomaže dočarati ukupno raspoloženje portreta (slika 13). Najbolji način za postizanje međutonova je izbjegavanje jakog sunca i umjesto toga snimanje pri mekoj, ravnomjernoj svjetlosti oblačnog dana.

Slika 13: Filip Koludrović, Eugen & Kong

(Izvor: <https://www.malemodelsce.net/portraits/filip-koludrovic/>)

2.3. POZNATI FOTOGRAFI PORTRETA

2.3.1. Steve McCurry

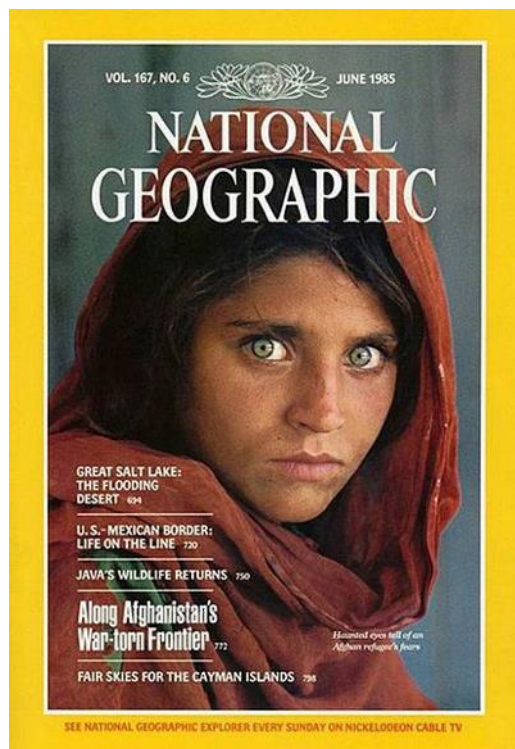
Steve McCurry već je 30 godina jedno od najznačajnijih lica suvremene fotografije. Njegove se fotografije nalaze na mnoštvu korica časopisa i knjiga. Objavio je preko desetak knjiga i održao cijeli niz izložbi širom svijeta [4]. Steve McCurry bavi se fotonovinarstvom zbog čega se njegove fotografije i serije fotografija nerijetko mogu naći na naslovnicama National Geographic-a, a također je i član svjetski poznate međunarodne fotografske zajednice Magnum Photos.

Kada je riječ o portretnoj fotografiji nemoguće je ne spomenuti njegovo ime. Steve McCurry svakom svojom fotografijom priča zasebnu priču. Njegove su fotografije pune žarkih boja, jasno prikazujući osobu na fotografiji, ne pridajući puno važnosti kreativnim i drugačijim kompozicijama. Na svakoj su njegovoj portretnoj fotografiji istaknute oči osobe čime definitivno potvrđuje tvrdnju da oči predstavljaju ogledalo duše. Svaka fotografija koju napravi besprijekorno prikazuje osobnost, karakter i kulturu osobe koja se na njoj nalazi, što i je zadatak jednog fotonovinara.

Fotografija „Afgan Girl“ (slika 14) smatra se njegovom najpoznatijom fotografijom. Na njoj se nalazi adolescentska djevojčica Sharbat Gula, prodornih zelenih očiju omotana crvenom maramom, koja intenzivno gleda u kameru. Fotografija je nastala 1984. godine u izbjegličkom kampu Nasir Bagh u Pakistanu u vrijeme sovjetske okupacije Afganistana, a 1985. godine našla se na naslovnici National Geographic-a (slika 15).

Slika 14: Steve McCurry, Afghan Girl, 1984.
(Izvor: <https://huxleyparlour.com/the-afghan-girl/>)

Slika 15: Steve McCurry, Afghan Girl, naslovnica National Geographica, 1985.
(Izvor: <https://thepowerofthefrontcover.wordpress.com/1985/06/28/1985-the-afghan-girl-the-national-geographic-2/>)

2.3.2. Peter Lindbergh

Poznat po svojim nezaboravnim kinematografskim fotografijama, Peter Lindbergh prepoznat je kao jedan od najutjecajnijih suvremenih fotografa.

Smatran pionikom u fotografiji, uveo je oblik novog realizma redefinirajući standarde ljepote bezvremenskim fotografijama. Njegov humanistički pristup i idealizacija žena izdvajaju ga od ostalih fotografa jer kao privilegiju ističe duh i osobnost. Drastično je izmijenio standarde modne fotografije u vrijeme pretjeranog retuširanja smatrajući da postoji još nešto što osobu čini zanimljivom neovisno o njezinoj dobi.

Peter Lindbergh je prvi fotograf koji je u svoju modnu seriju uključio narativ, a njegovi su tekstovi donijeli novu viziju umjetničke i modne fotografije. Tijekom godina stvorio je fotografije koje su obilježile povijest fotografije, a karakterizira ih minimalistički pristup post-modernističke fotografije. Još 1988. godine Lindbergh je dobio međunarodno priznanje za prikaz nove generacije modela, obučenih u bijele košulje, koje je nedavno otkrio i pokrenuo njihovu karijeru. Godinu kasnije, Linda Evangelista, Naomi Campbell, Cindy Crawford, Christy Turlington i Tatjana Patitz, tada mlade manekenke, prvi put su zajedno fotografirane (slika 16) za legendarnu naslovnicu britanskog Voguea iz siječnja 1990. godine [5].

Slika 16: Peter Lindbergh, The birth of the supermodels, 1990.

(Izvor: <https://edition.cnn.com/style/article/peter-lindbergh-different-vision-on-fashion-photography/index.html>)

Kao potpuna suprotnost Steveu McCurryu, Lindberghove su fotografije u pravilu crno-bijele, na njima se nalaze razne poznate ličnosti: glumci, pjevači, modeli. Fotografije karakteriziraju jednostavne linije koje na najbolji način prikazuju autentičnost osobe na fotografiji (slika 17).

Slika 17: Peter Lindbergh, Angelina Jolie, London 2015.

(Izvor: <http://www.peterlindbergh.com/stories/59>)

3. PRAKTIČNI DIO

Praktični dio obuhvaća niz fotografija kojima je zadatak prikazati modulaciju svjetlosti, jednostavnije rečeno igru svjetlosti i sjene na portretnoj fotografiji. Fotografije zajedno ne čine seriju, već svaka ima posebno značenje i pobliže ilustrira tehničke značajke objašnjene u teorijskom dijelu rada.

3.1. OPREMA

Korištena oprema za praktični rad obuhvaća dva fotografska aparata, klasični i digitalni. Klasični fotografski aparat Nikon EM (slika 18) u kombinaciji s Nikon Series E 50mm objektivom. Digitalni fotografski aparat Canon EOS 650D u kombinaciji s dva objektivima, zoom objektivom Canon EFS 18-135mm i objektivom fiksne duljine leće Canon EF 50mm 1.8.

Slika 18: Nikon EM

(Izvor: <https://www.lomography.com/magazine/339310-lomopedia-nikon-em>)

Slika 19: Canon EOS 650D

(Izvor: <https://www.ephotozine.com/article/canon-eos-650d-digital-slr-review-19994>)

3.2. AUTORSKE FOTOGRAFIJE

3.2.1. Klasični fotografski aparat

Tehnički gledano, osnovna razlika klasične i digitalne fotografije je medij na kojem se stvara zapis fotografije; kod klasičnog fotografskog aparata na filmu, a kod digitalnog na svjetlosnom senzoru. Osim toga, postoje određene razlike u postupku dobivanja fotografija, kvaliteti, a na kraju krajeva i cijeni. Jedina stvar oko koje se svi slažu je „osjećaj“ fotografije snimljene klasičnim fotografskim aparatom (slika 20, slika 21).

Slika 20: Autorska fotografija 1

Slika 21: Autorska fotografija 2

3.2.2. Digitalni fotografski aparat

Slika 22: Autorska fotografija 3

Portretna fotografija od fotografa zahtijeva da na najbolji mogući način prikaže osjećaje osobe na fotografiji i postigne pravilno raspoloženje koje odgovara motivu. Ponekad je nemoguće zadovoljiti sve kriterije za dobru fotografiju; bolje je uhvatiti pravi trenutak s pogrešnim postavkama, nego pogrešan trenutak s pravim postavkama.

Fotograf mora usredotočiti svoju pažnju na ono što planira fotografirati jer će time postići bolje rezultate. Osim toga, treba „loviti“ osobniju i specifičniju verziju ljepote koja će i promatraču biti zanimljiva, a ne se nužno držati onoga što je fotogenično (slika 22).

Prirodna svjetlost fotografu ne daje kontrolu nad uvjetima snimanja što ga ograničava na mjestima gdje sunčeva svjetlost ne dopire dovoljno. Digitalni fotografski aparat, konkretno onaj korišten u ovom radu, ima veće mogućnosti snimanja na tamnijim mjestima od klasičnog fotografskog aparata korištenog u ovom radu (slika 23).

Slika 23: Autorska fotografija 4

Fotograf mora naučiti gledati na svjetlost kao motiv fotografije kako bi mogao snimiti nesvakidašnje fotografije koje promatraču nisu monotone i dosadne. Modulirana svjetlost, nastala prolaskom kroz neki predmet, može stvarati vrlo zanimljive i raznolike sjene (slika 24).

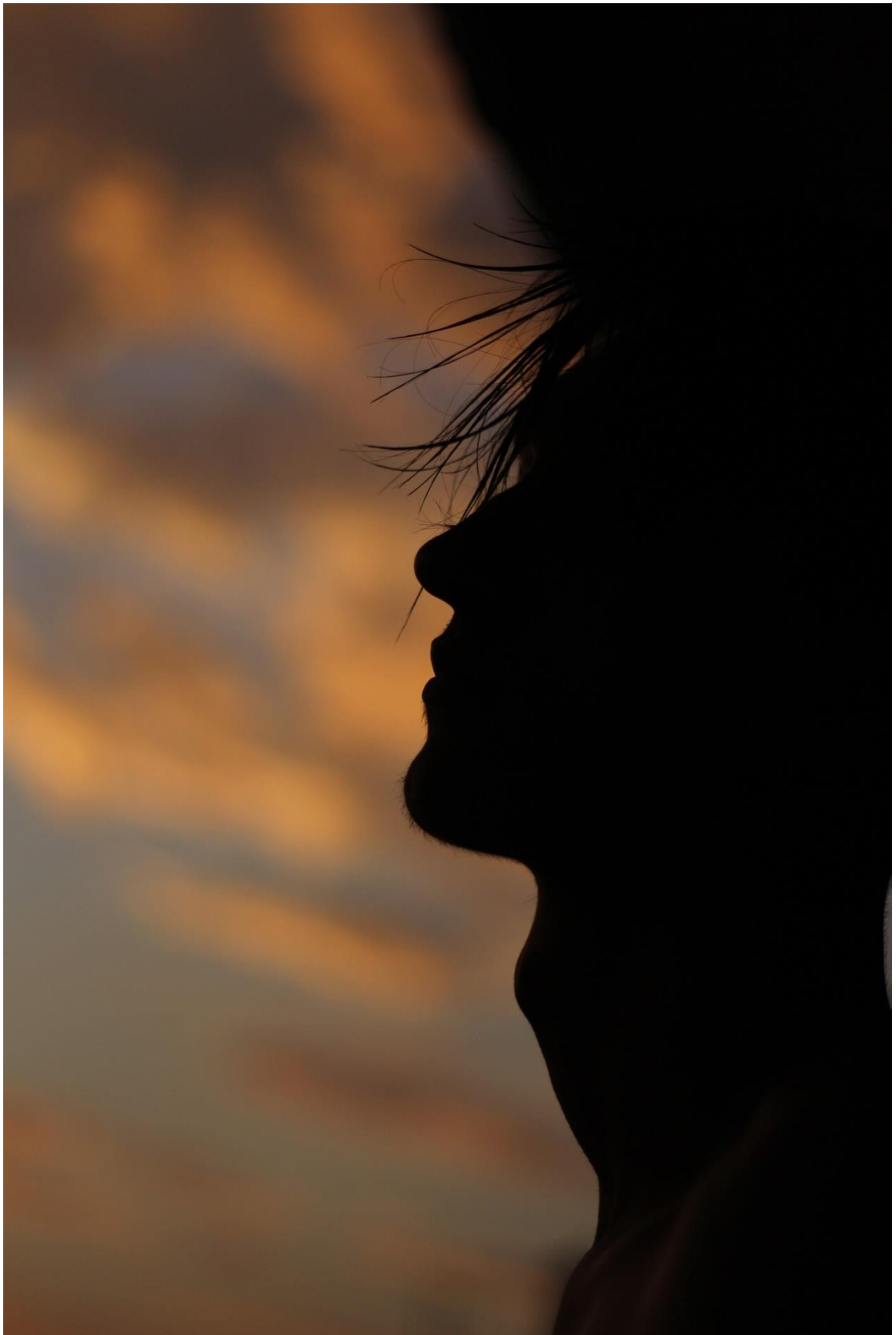

Slika 24: Autorska fotografija 5

Svjetlost koja nastaje pri izlasku ili zalasku sunca fotografima je često najinteresantnija, naročito za snimanje portreta jer laska osobi na fotografiji. Osim toga, meka svjetlost koja nastaje u to doba dana na fotografiji stvara tople nijanse (slika 25), a može poslužiti i kao pozadinska svjetlost koja stvara samo obrise lica na fotografiji (slika 26).

Slika 25: Autorska fotografija 6

Slika 26: Autorska fotografija 7

Dnevna, tvrda svjetlost, nastala sredinom dana, u pravilu stvara oštre sjene koje ne laskaju ljudskom licu. Tako jaka svjetlost, ovisno o modulaciji, može stvoriti vrlo jak kontrast, gdje ono što je u sjeni prelazi u potpuno crnu boju (slika 27), ili daleko nježnije sjene gdje su i svjetla i tamna mjesta dobro vidljiva (slika 28).

Slika 27: Autorska fotografija 8

Slika 28: Autorska fotografija 9

Jedan je fotograf rekao da kada se ljude fotografira u boji, želi se prikazati njihova odjeća, a ako ih se fotografira u crno-bijeloj tehnici, fotografira se njihova duša. Lako se može protumačiti da boja na portretnoj fotografiji odvlači pažnju od same osobe, dok fotografija u crno-bijeloj tehnici naglašava prikazane osjećaje (slika 29).

Slika 29: Autorska fotografija 10

4. RASPRAVA

Portretna fotografija podrazumijeva brojna pravila. Ni jedno od tih pravila nije toliko neophodno da ga se nikada ne bi smjelo prekršiti. Pravila postoje iz jednostavnog razloga. U većini tipičnih situacija nepoštivanje nekog od tih pravila rezultira nezadovoljavajućom fotografijom. S druge strane, slijepo poštivanje pravila i stvaranje sigurnih, nimalo riskantnih uvjeta dovodi do kranjeg rezultata, odnosno fotografije, koja će biti nezanimljiva promatraču. Jednom kada se pravilima ovlada, autoru se otvara mogućnost da potraži netipične situacije ili namjerno krši pravila kako bi stvorio fotografije koje se razlikuju od onih "već viđenih" i privlače pozornost promatrača.

Autor u teorijskom dijelu predstavlja kompozicijska pravila, bavi se ispravnim odabirom fotografske opreme, raspravlja o mogućnostima i varijacijama prirodne svjetlosti. Suprotno tome, u praktičnom dijelu rada, sam autor potpuno zanemaruje pravila i drži se svog instinkta pokušavajući dobiti najbolje moguće rezultate, odnosno fotografije, koje će promatraču biti zanimljive, a njemu samom dovoljno jedinstvene da bi se istaknule.

5. ZAKLJUČAK

Nemoguće je utvrditi savršen recept kvalitetne portretne fotografije. Teško je čak odrediti i omjere važnosti fotografa, modela, tehničkih pravila, osvjetljenja i svega ostalog što jedna fotografija sadrži kako bi ju promatrač, bio on stručan ili ne, okarakterizirao kao dobru.

Prirodna svjetlost, izravna ili modulirana, ne nudi potpunu kontrolu uvjeta koju omogućava studijska rasvjeta, ali oblikuje svjetlost i sjene na način koji je u studiju skoro pa nemoguće postići.

Kreativan pristup i samouvjerenost su definitivno osobine koje će bilo kojeg fotografa učiniti najvažnijim parametrom fotografije koju stvara. Na taj će način, fotograf imati priliku dati dio sebe, svoje osobnosti i vizije u fotografiju koju planira snimiti te će ona postati posebna i drugačija.

6. LITERATURA

1. <https://petapixel.com/2011/07/19/the-first-self-portrait-photo-ever-made/>
16.8.2019.
2. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49611> 20.8.2019.
3. <https://fotografija.hr/sedam-razloga-za-povratak-na-film/> 21.8.2019.
4. <https://www.stevemccurry.com/bio> 26.8.2019.
5. <http://www.peterlindbergh.com/biography> 26.8.2019.
6. Bill Hurter, Portrait Photographer's Handbook, 2007., Buffalo N.Y., Amherst Media, Inc.
7. Henry Carroll, Read This If You Want To Take Great Photographs, 2014., London, Laurence King Publishing Ltd
8. Henry Carroll, Read This If You Want To Take Great Photographs Of People, 2014., London, Laurence King Publishing Ltd